

315.

Na osnovu člana 6 stav 1 tačka 9, člana 45 stav 4 i člana 51 stav 2 Zakona o vazдушnom saobraćaju („Službeni list CG“, br. 30/12, 30/17 i 82/20), uz prethodnu saglasnost Ministarstva kapitalnih investicija, Agencija za civilno vazduhoplovstvo donijela je

PRAVILNIK O IZMJENAMA I DOPUNAMA PRAVILNIKA O STANDARDIMA I KRITERIJUMIMA ZA NESMETANU UPOTREBU OPERATIVNIH POVRŠINA, OBJEKATA, UREĐAJA I OPREME NA AERODROMU

Član 1

U Pravilniku o standardima i kriterijumima za nesmetanu upotrebu operativnih površina, objekata, uređaja i opreme na aerodromu („Službeni list CG“, br. 29/14, 56/15, 19/17, 8/18, 71/18 i 1/20) u članu 2 st. 1 i 2 mijenjaju se i glase:

„(1) Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

- 1) **aerodrom** (*aerodrome*) je određeno područje na zemlji ili vodi (uključujući sve objekte, instalacije i opremu) namijenjeno u potpunosti ili djelimično za kretanje, polijetanje, slijetanje i boravak vazduhoplova,
- 2) **aerodromski svjetlosni far** (*aerodrome beacon*) je svjetlosni far namijenjen uočavanju lokacije aerodroma iz vazduha,
- 3) **autonomni sistem za upozorenje od upada na poletno–sletnu stazu** (*Autonomous runway incursion warning system (ARIWS)*) predstavlja sistem koji omogućava autonomno otkrivanje potencijalnog upada ili uzurpiranja zauzete poletno-sletne staze dajući signal upozorenja letačkoj posadi vazduhoplova ili operatoru vozila na koje se odnosi predmetna operacija,
- 4) **baza aerodromskih kartografskih podataka** (*aerodrome mapping database (AMDB)*) predstavlja uređenu i sortiranu cjelinu aerodromskih kartografskih podataka,
- 5) **bljeskalica** (*capacitor discharge light*) je sijalica punjena gasom u kojoj se putem električnog pražnjenja visokog napona proizvodi vrlo kratak bljesak visokog intenziteta,
- 6) **certifikovani aerodrom** (*certified aerodrome*) je aerodrom čijem operatoru je izdat certifikat,
- 7) **deklinacija stanice** (*station declination*) je razlika između nultog radijala VOR-a i geografskog sjevera, određenog u trenutku kalibrisanja stanice VOR-a,
- 8) **efektivni intenzitet svijetla bljeskalice** (*effective intensity*) je efektivni intenzitet svijetla bljeskalice, koji je adekvatan intenziteta stalnog izvora svijetla iste boje posmatranog sa iste udaljenosti u istim uslovima,
- 9) **elipsoidna visina** (*geodetska visina*) (*ellipsoid height (geodetic height)*) je visina koja se odnosi na referentni elipsoid, a predstavlja dužinu normale elipsoida od tačke na fizičkoj površini Zemlje do tačke njenog prodora kroz površinu elipsoida,
- 10) **geodetski referentni sistem** (*geodetic datum*) je najmanji broj parametara potrebnih za utvrđivanje lokacije i orijentacije lokalnog referentnog sistema u odnosu na globalni referentni sistem/okvir,
- 11) **geoid** (*geoid*) je ekvipotencijalna površina u gravitacionom polju Zemlje koja se poklapa sa srednjim nivoom mora (MSL) koja se kontinuirano pruža ispod kontinenata,
- 12) **glavna poletno-sletna staza** (*primary runway*) je poletno-sletna staza koja se po pravilu koristi prva, uvijek kada to uslovi dopuštaju,
- 13) **gregorijanski kalendar** (*Gregorian calendar*) je kalendar u opštoj upotrebi;
- 14) **horizontalna vidljivost duž poletno-sletne staze** (*runway visual range – RVR*) je udaljenost do koje pilot vazduhoplova može da vidi oznake na površini iste ili svijetla koja označavaju poletno-sletnu stazu ili svijetla centralne linije poletno-sletne staze,
- 15) **identifikacioni znak aerodroma** (*aerodrome identification sign*) je oznaka na aerodromu postavljena kao pomoć u identifikaciji aerodroma iz vazduha,
- 16) **instrumentalna poletno-sletna staza** (*instrument runway*) je jedan od sljedećih tipova poletno-sletnih staza namijenjenih operacijama vazduhoplova zasnovanih na instrumentalnom prilazu:
  - a) **poletno-sletna staza za neprecizni prilaz** (*non-precision approach runway*) je poletno-sletna staza opremljena vizuelnim i nevizuelnim sredstvima, namijenjena za slijetanje nakon operacija tipa A instrumentalnog prilaza pri vidljivosti ne manjoj od 1000 m,
  - b) **poletno-sletna staza za precizni prilaz kategorije I** (*precision approach runway, category I*) je poletno-sletna staza, opremljena vizuelnim i nevizuelnim sredstvima, namijenjena za slijetanje nakon operacija tipa B instrumentalnog prilaza sa visinom odluke (DH) višom od 60 m (200 stopa), pri vidljivosti većoj od 800 m ili horizontalnoj vidljivosti duž poletno-sletne staze većoj od 550 m,
  - c) **poletno-sletna staza za precizni prilaz kategorije II** (*precision approach runway, category II*) je poletno-sletna staza opremljena vizuelnim i nevizuelnim sredstvima namijenjena za slijetanje nakon operacija tipa B instrumentalnog prilaza sa visinom odluke (DH) od 60 m (200 stopa) do 30 m (100 stopa), pri horizontalnoj vidljivosti duž poletno-sletne staze većoj od 300 m,
  - d) **poletno-sletna staza za precizni prilaz kategorije III** (*precision approach runway, category III*) je poletno-sletna staza opremljena vizuelnim i nevizuelnim sredstvima namijenjena za slijetanje nakon operacija tipa B instrumentalnog prilaza sa visinom odluke (DH) nižom od 30 m (100 stopa), ili bez visine odluke, ako je horizontalna vidljivost duž poletno-sletne staze manja od 300 m ili bez ograničenja horizontalne vidljivosti duž poletno-sletne staze.
- 17) **integritet vazduhoplovnih podataka** (*integrity (assurance level)*) je stepen potpunosti vazduhoplovnih podataka koja garantuje da vazduhoplovni podaci i njihova vrijednost nisu izgubljeni ili izmijenjeni od trenutka njegovog nastanka ili ovlašćene dopune,

- 18) **izvještaj o stanju poletno-sletne staze** (*runway condition report (RCR)*) je sveobuhvatan i standardizovan izvještaj koji se odnosi na stanje poletno-sletne staze i utiče na performanse vazduhoplova tokom polijetanja i slijetanja,
- 19) **kalendar** (*calendar*) je diskretni vremenski referentni sistem koji služi kao osnova za definisanje vremenskog položaja sa vremenskom jedinicom jednog dana (ISO 19108),
- 20) **klasifikacioni rejting kolovoza** (*pavement classification rating – PCR*) je broj koji izražava nosivost podloge za neograničeni broj operacija,
- 21) **klasifikacioni rejting vazduhoplova** (*aircraft classification rating – ACR*) je broj koji izražava relativni uticaj vazduhoplova na kolovoz za specifičnu standardnu kategoriju posteljice,
- 22) **klasifikacija integriteta** (vazduhoplovnog podatka) je klasifikacija podataka na osnovu potencijalnog rizika uzrokovanog upotrebom netačnih podataka na osnovu kojeg se vazduhoplovni podaci klasifikuju kao:
- rutinski podaci: postoji veoma mala vjerovatnoća da će prilikom upotrebe netačnih rutinskih podataka sigurnost leta i slijetanje vazduhoplova biti ozbiljno ugroženi uz mogućnost katastrofalnih posljedica;
  - bitni podaci: postoji mala vjerovatnoća da će prilikom upotrebe netačnih bitnih podataka sigurnost leta i slijetanje vazduhoplova biti ozbiljno ugroženi uz mogućnost katastrofalnih posljedica; i
  - kritični podaci: postoji velika vjerovatnoća da će prilikom upotrebe netačnih kritičnih podataka sigurnost leta i slijetanje vazduhoplova biti ozbiljno ugroženi uz mogućnost katastrofalnih posljedica,
- 23) **kod stanja poletno-sletne staze** (*runway condition code (RWYCC)*) je broj koji opisuje stanje površine poletno-sletne staze i upotrebljava se u izvještaju o stanju poletno-sletne staze,
- 24) **koeficijent upotrebljivosti** (*usability factor*) je procenat vremena za koje korišćenje poletno-sletne staze ili sistema poletno-sletnih staza nije ograničeno zbog bočne komponente vjetra,
- 25) **kvalitet podataka** (*data quality*) je stepen ili nivo pouzdanosti da dobijeni podaci ispunjavaju zahtjeve korisnika u pogledu tačnosti, rezolucije i integriteta (ili ekvivalentnog nivoa pouzdanosti), autentičnosti, pravovremenosti, potpunosti i potrebnog formata,
- 26) **lampa** je rasvjetno tijelo u kompletu sa sijalicom,
- 27) **lomljivi objekat** (*frangible object*) je objekat male mase oblikovan tako da se pod pritiskom lomi, izvije ili popusti pod naletom vazduhoplova kako bi predstavljao najmanju opasnost za vazduhoplov,
- 28) **mala gustina saobraćaja na aerodromu** (*aerodrome traffic density*) je kada broj operacija u srednje opterećenom satu nije veći od 15 po jednoj poletno-sletnoj stazi ili tipično manje od ukupno 20 operacija na svim poletno-sletnim stazama aerodroma, gdje je broj operacija u srednje opterećenom satu aritmetička sredina broja operacija tokom godine, dnevnog najprometnijeg sata, a jedna operacija, kao pojam, sadrži jedno slijetanje i jedno polijetanje,
- 29) **manevarska površina** (*manoeuvring area*) je dio aerodroma na zemlji ili vodi (osim platforme) određen za polijetanje, slijetanje ili kretanje vazduhoplova,
- 30) **mapa aerodromskih podataka** (*aerodrome mapping data (AMD)*) su podaci prikupljeni u svrhu izrade karte aerodroma za vazduhoplovne potrebe,
- 31) **matrica za procjenu stanja poletno-sletne** (*runway condition assessment matrix (RCAM)*) omogućava procjenu koda stanja poletno-sletne staze, koristeći pridružene procedure, na osnovu seta konstatovanih stanja površine poletno-sletne staze i izvještaja pilota o preduzetim akcijama kočenja;
- 32) **međupozicija za čekanje** (*intermediate holding position*) je, u cilju kontrole saobraćaja, posebno označeno mjesto na kojem vazduhoplov u vožnji i vozila moraju po nalogu aerodromske kontrole leta da se zaustave i čekaju odobrenje za nastavak kretanja,
- 33) **mjesto za čekanje na servisnoj saobraćajnici** (*road-holding position*) je posebno označen položaj na servisnoj saobraćajnici na kojem vozila mogu da budu zaustavljena da čekaju,
- 34) **načela ljudskih faktora** (*human factors principles*) su načela koja se primjenjuju u vazduhoplovnom dizajnu, certifikovanju, obuci, operacijama i održavanju u cilju postizanja sigurnog međudodosa između čovjeka i drugih djelova sistema, uzimajući u obzir aspekt ljudskih performansi,
- 35) **nadmorska visina aerodroma** (*aerodrome elevation*) je nadmorska visina najviše tačke površine za slijetanje,
- 36) **neinstrumentalna poletno-sletna staza** (*non-instrument runway*) je poletno-sletna staza namijenjena za operacije vazduhoplova zasnovane na postupcima vizuelnog prilaza ili procedure instrumentalnog prilaza do tačke nakon koje prilaz može da se nastavi u vizuelnim meteorološkim uslovima (VMC),
- 37) **nezavisna paralelna polijetanja** (*independent parallel departures*) su istovremena polijetanja sa paralelnih ili približno paralelnih instrumentalnih poletnih staza,
- 38) **nezavisni paralelni prilazi** (*independent parallel approaches*) su istovremeni prilazi po zamišljenim produženim osama na paralelne ili približno paralelne instrumentalne sletne staze, gdje nijesu propisani radarski uslovi razdvajanja između vazduhoplova,
- 39) **normalno područje letjenja** (*normal flight zone (NFZ)*) je područje van zaštićenog područja od laserskog zračenja (LFFZ, LCFZ ili LSFZ), ali je zaštićeno od jakog laserskog zračenja da bi se spriječilo biološko oštećenje oka,
- 40) **objavljene dužine** (*declared distances*) su:
- raspoloživa dužina za zalet** (*take-offrunavailable (TORA)*) je dužina staze objavljena kao raspoloživa i pogodna za zalet vazduhoplova kod polijetanja,
  - raspoloživa dužina za polijetanje** (*take-off distance available (TODA)*) je raspoloživa dužina za zalet vazduhoplova sa dodatkom predpolja, ako isto postoji,
  - raspoloživa dužina za ubrzavanje i zaustavljanje** (*accelerate stop distance available (ASDA)*) je raspoloživa dužina za zalet zajedno sa dužinom staze za zaustavljanje, ako ista postoji,

d) **raspoloživa dužina za slijetanje** (*landing distance available (LDA)*) je dužina poletno-sletne staze koja je iskazana kao raspoloživa i pogodna za kretanje po zemlji vazduhoplova u slijetanju,

41) **objekat za odleđivanje/zaštitu od zaleđivanja** (*de-icing/anti-icing facility*) je objekat na kojem se otklanjaju mraz, led ili snijeg sa vazduhoplova (odleđivanje) kako bi se osigurale čiste površine i/ili gdje se čiste površine vazduhoplova zaštićuju od mraza ili leda, nakupljanja snijega ili bljuzgavice, za određeno vremensko razdoblje (zaštita od zaleđivanja),

42) **okretište na stazi** (*runway turn pad*) je određena površina na aerodromu na zemlji neposredno uz poletno-sletnu stazu namijenjena okretanju (vazduhoplova) za 180°,

43) **operativna površina** (*movement area*) je dio aerodroma određen za polijetanje, slijetanje i vožnju vazduhoplova, koji se sastoji od manevarske površine i platforme(i),

44) **ortometrijska visina** (*orthometric height*) je visina tačke u odnosu na geoid, određena kao visina od srednjeg nivoa mora,

45) **osnovna staza poletno-sletne staze** (*runway strip*) je određena površina oko poletno-sletne staze i staze za zaustavljanje, ako ista postoji, uključujući i površinu poletno-sletne, odnosno staze za zaustavljanje, a namijenjena je za:

a) smanjenje rizika oštećenja vazduhoplova u slučaju izlijetanja sa poletno-sletne staze, i

b) zaštitu vazduhoplova u letu iznad poletno-sletne staze i staze za zaustavljanje, ako ista postoji, tokom operacija slijetanja ili polijetanja,

46) **osnovna staza rulne staze** (*taxiway strip*) je površina uz rulnu stazu, uključujući i rulnu stazu, namijenjena zaštiti vazduhoplova tokom rulanja po toj stazi i smanjenju rizika od oštećenja vazduhoplova u slučaju nenamjernog skretanja sa rulne staze,

47) **oznaka** (*marking*) je simbol ili grupa simbola izvedena na operativnoj površini sa ciljem jasnog isticanja vazduhoplovnih informacija,

48) **označivač** (*marker*) je oznaka postavljena iznad nivoa tla u cilju upozorenja na prepreku ili označavanja granice,

49) **paralelne ili približno paralelne poletno-sletne staze** (*near parallel runways*) su poletno-sletne staze koje se ne sijeku i čije produžene ose imaju ugao konvergencije/divergencije od 15° ili manje,

50) **parkirno mjesto vazduhoplova** (*aircraft stand*) je označena površina na platformi namijenjena za parkiranje vazduhoplova,

51) **platforma** (*apron*) je određena površina na aerodromu na zemlji, namijenjena smještaju vazduhoplova u cilju ukrcaja i iskrcaja putnika, utovara i istovara tereta ili pošte, snabdijevanja gorivom, i parkiranja ili održavanja vazduhoplova,

52) **područje dodira** (*touchdown zone*) je dio poletno-sletne staze smješten iza praga, a koji vazduhoplovi u slijetanju prvo dotaknu,

53) **područje letjenja slobodno od laserskog zračenja** (*laser-beamfree flightzone (LFFZ)*) je vazdušni prostor u neposrednoj blizini aerodroma gdje je djelovanje svjetlosnih zraka u vazduhu ograničeno do nivoa koji neće uzrokovati vizuelno ometanje pilota,

54) **područje letjenja sa ograničenim laserskim zračenjem** (*laser-beamcritical flightzone (LCFZ)*) je vazdušni prostor u neposrednoj blizini aerodroma, ali iznad LFFZ, gdje je djelovanje svjetlosnih zraka u vazduhu ograničeno do nivoa koji neće zaslijepiti pilota,

55) **područje letjenja osjetljivo na lasersko zračenje** (*laser-beamsensitive flightzone (LSFZ)*) je vazdušni prostor van i ne blizu LFFZ i LCFZ, gdje je djelovanje svjetlosnih zraka u vazduhu ograničeno do nivoa kojim se neće prouzrokovati zaslijepljivanje bljeskom ili efektom refleksije,

56) **pokazivač smjera slijetanja** (*landing direction indicator*) je vizuelni pokazivač trenutnog smjera slijetanja i polijetanja,

57) **poletno-sletna staza** (*runway*) je utvrđena pravougaona površina na aerodromu na zemlji, namijenjena za polijetanje i slijetanje vazduhoplova,

58) **pomjereni prag** (*displaced threshold*) je prag koji nije na početku poletno-sletne staze,

59) **potvrda aerodroma** (*aerodrome certificate*) je dokument koji operatoru aerodroma izdaje Agencija za civilno vazduhoplovstvo kojom se potvrđuje usaglašenost sa zahtjevima definisanim u Pravilniku o bližim uslovima za izdavanje certifikata operatoru aerodroma, koje mora da zadovolji operator aerodroma za izdavanje kao i način izdavanja uvjerenja o sposobnosti-certifikata aerodroma,

60) **pouzdanost sistema rasvjete** (*lighting system reliability*) je vjerovatnoća da je cijeli sistem rasvjete ispravan i funkcionalan u okviru određenih odstupanja,

61) **površina za čekanje** (*holding bay*) je određena površina na kojoj vazduhoplov može da bude zadržan ili mimoiđen, kako bi se olakšalo kretanje vazduhoplova,

62) **površina za odleđivanje/zaštitu od zaleđivanja** (*de-icing/anti-icing pad*) je površina koja obuhvata unutrašnju površinu za parkiranje vazduhoplova i spoljašnju površinu predviđenu za kretanje dvije ili više mobilnih jedinica sa opremom za odleđivanje/zaštitu od zaleđivanja, a namijenjena postupku odleđivanja/zaštite od zaleđivanja,

63) **površina za postavljanje znaka** (*signal area*) je površina na aerodromu namijenjena za postavljanje površinskih znakova,

64) **površina za slijetanje** (*landing area*) je dio operativne površine namijenjen za slijetanje ili polijetanje vazduhoplova,

65) **pozicija za čekanje** (*runway-holding position*) je označen položaj namijenjen zaštiti poletno-sletne staze, površine ograničenja prepreka, ili kritičnih/osjetljivih zona ILS-a/MLS-a, na kojem vazduhoplovi u vožnji po tlu i vozila moraju da se zaustave i čekaju, osim ukoliko im nadležna kontrola vazdušnog saobraćaja nije drugačije dozvolila,

66) **prag** (*threshold*) je početak dijela poletno-sletne staze upotrebljiv za slijetanje,

67) **prekinuto slijetanje** (*balked landing*) je postupak kada je manevar slijetanja neočekivano prekinut u bilo kojoj tački ispod nivoa visine razdvajanja od prepreka,

68) **prepreka** (*obstacle*) su svi nepokretni (privremeni ili stalni) i pokretni objekti, ili njihovi dijelovi, koji:

a) su smješteni na površini namijenjenoj za kretanje vazduhoplova po tlu, ili

b) probijaju površinu koja će, zbog sigurnosti vazduhoplova u letu, da bude slobodna od prepreka,

69) **periodična provjera redundantnosti** (*cyclicre dundancy check – CRC*) je matematički algoritam namijenjen zaštiti digitalnih podataka od gubitka ili promjene istih,

70) **predpolje** (*clearway*) je određena pravougaona površina na kopnu ili vodenoj površini pod kontrolom operatora aerodroma, definisana i pripremljena kao odgovarajuća površina iznad koje vazduhoplov može da obavi dio svog početnog uspona do određene visine,

71) **rame** (*shoulder*) je površina uz ivicu kolovoza izrađena tako da omogućava prelaz sa kolovoza na površinu okolnog terena,

72) **rampa** (*barrette*) je tri ili više jediničnih izvora svijetla poprečno raspoređenih na maloj udaljenosti, tako da iz daljine daju sliku kratke svjetlosne rampe,

73) **raspon spoljnih točkova glavnog stajnog trapa** (*outer maingear wheelspan*) je rastojanje između spoljnih ivica točkova glavnog stajnog trapa,

74) **razdvojene paralelne operacije** (*segregated parallel operations*) su istovremene operacije na paralelnim ili približno paralelnim instrumentalnim poletno-sletnim stazama kada se jedna koristi isključivo za slijetanje, a druga isključivo za polijetanje,

75) **referentna dužina površine za vazduhoplov** (*aeroplane reference fieldlength*) je najmanja dužina površine potrebne za polijetanje pri najvećoj propisanoj težini polijetanja, na nivou mora, u uslovima standardne atmosfere, u mirnom vazduhu, na površini bez nagiba, kao što je to definisano u odgovarajućem letačkom priručniku vazduhoplova na osnovu:

- a) propisanog certifikata odgovarajućih vlasti ili
- b) odgovarajućih podataka proizvođača vazduhoplova,

Pojam dužina površine podrazumijeva balansiranu dužinu površine za vazduhoplove, ako je primjenjivo, ili udaljenost potrebnu za polijetanje u drugim slučajevima,

76) **referentna tačka aerodroma** (*aerodrome reference point*) je geografski položaj geometrijskog središta nekog aerodroma,

77) **referentni sistem** (*datum*) je sistem koji se može upotrijebiti kao referenca ili osnova za izračunavanje drugih podataka (ISO 19104),

78) **rulna staza** (*taxiway*) je određena površina na aerodromu na zemlji, namijenjena za vožnju vazduhoplova, povezivanje poletno-sletne staze sa platformom, kao i međusobno povezivanje drugih djelova aerodroma, uključujući:

- a) **brzu izlaznu rulnu stazu** (*rapid exittaxiway*) koja je rulna staza povezana sa poletno-sletnom stazom pod oštrim uglom i projektovana da omogući vazduhoplovu koji je sletio skretanje brzinom većom od one koja se postiže na drugim izlaznim rulnim stazama, u cilju maksimalnog skraćivanja zauzetosti poletno-sletne staze,
- b) **rulnu stazu do parkirnog mjesta** (*aircraftstandtaxiline*) koja je dio platforme određen kao rulna staza, isključivo namijenjena za prilaz vazduhoplova parkirališnim mjestima,
- c) **rulnu stazu na platformi** (*aprontaxiway*) koja je dio sistema rulnih staza na platformi, namijenjena osiguranju vozne rute preko platforme,

79) **servisna saobraćajnica** (*road*) je utvrđena ruta na operativnoj površini, namijenjena isključivo za kretanje vozila,

80) **sigurnosna površina kraja poletno-sletne staze** (*runway ends afety area (RESA)*) je površina iza zaštitnog područja poletno-sletne staze, namijenjena smanjenju rizika oštećenja vazduhoplova u slučaju da sleti ispred ili se zaustavi iza površine poletno-sletne staze,

81) **sistem za spriječavanje nekontrolisanog izlijetanja sa poletno-sletne staze** (*arresting system*) je sistem konstruisan na način da uspori kretanje vazduhoplova prilikom njegovog izlijetanja sa poletno-sletne staze,

82) **služba za upravljanje platformom** (*apron managemen tservice*) je služba koja upravlja aktivnostima i kretanjem vazduhoplova i vozila na platformi,

83) **sposobnosti čovjeka** (*human performance*) su psihofizičke mogućnosti i ograničenja čovjeka koje imaju uticaj na sigurnost i efikasnost vazduhoplovnih operacija,

84) **srednja gustina saobraćaja na aerodromu** je kada je broj operacija u srednje opterećenom satu od 16 do 25 po jednoj poletno-sletnoj stazi ili tipično, između ukupno 20 do 35 operacija na svim poletnosletnim stazama aerodroma,

85) **stalno svijetlo** (*fixedlight*) je svijetlo stalnog intenziteta posmatrano sa određene tačke,

86) **stanja površine poletno-sletne staze** (*runway surface condition*) su opisno stanje površine poletno-sletne staze u izvještaju o stanju poletno-sletne staze i služi kao osnova za određivanje koda stanja poletno-sletne staze za potrebe performansi vazduhoplova:

- a) **suva poletno-sletna staza** (*dryrunway*) je ona poletno-sletna staza koja nema vidljivih tragova vlažnosti na svojoj površini i koja nije kontaminirana u dijelu koji je namijenjen za upotrebu,
- b) **vlažna poletno-sletna staza** (*wetrunway*) je ona poletno-sletna staza na čijoj površini je uočljiva vlažnost ili voda do, i uključujući 3 mm dubine na dijelu koji je namijenjen za upotrebu,
- c) **klizava i vlažna poletno-sletna staza** (*slippery wet runway*) je vlažna poletno-sletna staza kod koje je utvrđeno da je koeficijent trenja opao u značajnom dijelu poletno-sletne staze.
- d) **kontaminirana poletno-sletna staza** (*contaminated runway*) je poletno-sletna staza kod koje je značajan dio površine (bilo izolovane ili ne) unutar dužine i širine koja se koristi prekriven jednom ili više supstanci navedenih u deskriptorima stanja površine poletno-sletne staze,
- e) **deskriptori stanja površine poletno-sletne staze** (*runway surfacec ondition descriptors*) su sljedeći:

- 1) **zbijeni snijeg** (*compacte dsnow*) je snijeg koji je zbijen u čvrstu masu takvu da će pneumatici vazduhoplova, sa operativnim pritisicima i opterećenjima, prećipreko površine bez daljeg sabijanja ili probijanja površine,
- 2) **suvi snijeg** (*dry snow*) je snijeg iz koga se snježna kugla ne može lako napraviti,

- 3) **mráz** (*frost*) se sastoji od kristala leda koji su formirani od vlage koja se u vazduhu prenosi i na površini čija je temperatura ispod smrzavanja. Mráz se od leda razlikuje po tome što kristali mraza rastu nezavisno i zbog toga imaju više zrnastu strukturu,
- 4) **led** (*ice*) je voda koja je zamrzula ili zbijeni snijeg koji je prešao u led, u hladnim i suvim uslovima,
- 5) **bljuzgavica** (*slush*) je snijeg koji je toliko zasićen vodom da će voda poteći iz njega kada se uzme u šaku ili će prskati ako se na njega stane silom,
- 6) **stajaća voda** (*standing water*) je voda dubine veće od 3 mm,
- 7) **mokar led** (*wetice*) led sa vodom na vrhu ili led koji se topi,
- 8) **mokar snijeg** (*wet snow*) je snijeg koji sadrži dovoljno vode da bi mogao napraviti dobro zbijenu, čvrstu snježnu kuglu, ali voda se neće iscijediti,

87) **staza za polijetanje** (*take-off runway*) je staza namijenjena samo za polijetanje,

88) **staza za zaustavljanje** (*stopway*) je određena površina pravougaonog oblika na kraju raspoloživog dijela poletne staze namijenjena za zaustavljanje vazduhoplova u slučaju odustajanja od polijetanja,

89) **strani predmeti i njihovi djelovi** (*FOD*) predstavljaju objekte koji se nalaze u području kretanja vazduhoplova, a koji nemaju operativnu ili vazduhoplovnu funkciju i mogu da utiču na ugrožavanje sigurnosti prilikom operacija vazduhoplova;

90) **svjetlosni far** (*aeronautica lbeacon*) je svjetlosni izvor sa kontinuiranim ili bljeskajućim svijetlom, vidljiv iz svih smjerova, sa svrhom označavanja određene tačke na zemlji,

91) **svjetlosni far za oznaku opasnosti** (*hazard beacon*) je svjetlosni izvor koji se koristi za označavanje opasnosti za vazdušnu plovidbu,

92) **svjetlosni identifikacioni far** (*identification beacon*) je vazduhoplovni svjetlosni izvor koji odašilje kodirani signal u cilju identifikacije određene referentne tačke,

93) **tačnost podataka** (*accuracy*) je stepen usaglašenosti između procijenjene ili izmjerene vrijednosti i stvarne vrijednosti,

94) **undulacijageoida** (*geoid undulation*) je pozitivna (iznad) ili negativna (ispod) udaljenost geoida od matematičkog referentnog elipsoida. Prema definiciji elipsoida u Svjetskom geodetskom sistemu – 1984 (WGS-84), razlika između elipsoidne visine i ortometrijske visine predstavlja undulacijugeoida,

95) **ukrštanje rulnih staza** (*taxiway intersection*) je ukrštanje dviju ili više rulnih staza,

96) **uočeno mjesto** (*hot spot*) je lokacija na aerodromskoj operativnoj površini sa istorijom ili potencijalnim rizikom od sudara ili nehotičnog upada na poletno-sletnu stazu, i gdje je potrebna povećana pažnja pilota/vozača,

97) **vazduhoplovna rasvjeta na tlu** (*aeronautical groundlight*) je svaki sistem rasvjete posebno namijenjen za pomoć u vazdušnoj plovidbi, osim svjetala na samom vazduhoplovu,

98) **velika gustina saobraćaja na aerodromu** je kada je broj operacija u srednje opterećenom satu unutar raspona od 26 ili više po jednoj poletno-sletnoj stazi, ili tipično više od ukupno 35 kretanja na svim poletno-sletnim stazama aerodroma,

99) **vrijeme prekopčavanja rasvjete** (*switch-over time (light)*) je vrijeme potrebno za preklap kod promjene izvora napajanja, pri čemu se jačina svijetla, mjerena u određenom smjeru, umanjuje za 50% i zatim opet povećava za 50%, uz uslov da je prethodno intenzitet svijetla bio 25% ili više,

100) **vrijeme zaštite** (*holdover time*) je očekivani vremenski interval u kojem će površine vazduhoplova, tretirane sredstvom protiv zamrzavanja, da budu zaštićene od nastajanja leda ili mraza i nakupljanja snijega,

101) **zavisni paralelni prilazi** (*dependent parallel approaches*) su istovremeni prilazi na paralelne ili približno paralelne instrumentalne poletno-sletne staze, gdje su propisani radarski minimumi razdvajanja između vazduhoplova na produženim osama sletnih staza,

102) **zaštitna svijetla poletno-sletne staze** (*runway guard lights*) je sistem rasvjete kojim se piloti ili vozači vozila obavještavaju da su pred ulazom na aktivnu poletno-sletnu stazu,

103) **zaštićene zone leta** (*protected flight zone*) je posebno utvrđen vazdušni prostor u cilju smanjenja opasnog dejstva laserskog isijavanja,

104) **znak sa nepromjenljivom informacijom** (*fixed messagesign*) je znak koji daje samo jednu trajno postavljenu informaciju,

105) **znak sa promjenljivim informacijama** (*variable messagesign*) je znak koji može da prikazuje nekoliko prethodno utvrđenih informacija ili da bude bez informacije,

106) **zona bez prepreka** (*obstacle free zone*) je vazdušni prostor iznad unutrašnje prilazne površine, unutrašnjih prelaznih površina i površine prekinutog slijetanja, kao i dijela zaštitnog područja poletno-sletne staze ograničenog tim površinama, koji nije probijen nikakvom nepokretnom preprekom osim lakog i lomljivog uređaja namijenjenog za sigurnost vazdušne plovidbe.

(2) Skraćenice koje se upotrebljavaju u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

1. **ACR** – (*aircraft classification rating*) je klasifikacioni rejting vazduhoplova,
2. **ADP** – (*airside driver permit*) je dozvola za upravljanje vozilom u airside zoni aerodroma,
3. **AIP** – (*Aeronautical information publication*) je Zbornik vazduhoplovnih informacija,
4. **ARIWS** – (*Autonomous runway incursion warning system*) je autonomni sistem za upozorenje od upada na poletno sletnu stazu,
5. **ASDA** – (*accelerate-stop distance available*) je raspoloživa dužina za ubrzavanje i zaustavljanje,
6. **ATS** – (*airtrafficservices*) je služba kontrole vazdušnog saobraćaja,
7. **cd** – (*candela*) kandela je oznaka mjerne jedinice za jačinu svjetlosti,
8. **C** – (*degree Celsius*) Celzijusov stepen je oznaka mjerne jedinice za temperaturu,
9. **CBR** – (*California bearing ratio*) je kalifornijski indeks nosivosti,
10. **CIE** – (*Commission Internationale de l'Eclairage*) je Međunarodna komisija za rasvjetu,
11. **cm** – (*centimetre*) centimetar je oznaka mjerne jedinice za dužinu, visinu i širinu,

12. **DME** – (*distance measuring equipment*) daljinomjer je navigaciona oprema za mjerenje udaljenosti,
13. **E** – (*modulus of elasticity*) je modul elastičnosti,
14. **FOD** – (*foreign object debris*) je strani predmet ili njegov dio na operativnim površinama,
15. **ft** – (*foot*) je oznaka mjerne jedinice za vertikalnu udaljenost,
16. **IBN** – (*identification beacon*) je identifikacioni far,
17. **IFR** – (*instrument flight rules*) su pravila instrumentalnog letjenja,
18. **ILS** – (*instrument landing system*) je sistem za instrumentalno slijetanje,
19. **IMC** – (*Instrument meteorological conditions*) su meteorološki uslovi za instrumentalni let,
20. **K** – (*degree Kelvin*) stepen Kelvina je oznaka mjerne jedinice za temperaturu,
21. **kg** – (*kilogram*) kilogram je oznaka mjerne jedinice za masu,
22. **km** – (*kilometre*) kilometar je oznaka mjerne jedinice za dužinu, visinu i širinu,
23. **km/h** – (*Kilometres per hour*) kilometara na sat je oznaka mjerne jedinice za brzinu,
24. **kt** – (*knot*) čvor je oznaka mjerne jedinice za brzinu,
25. **L** – (*litre*) litar je oznaka mjerne jedinice za zapreminu fluida,
26. **LDA** – (*landing distance available*) je raspoloživa dužina za slijetanje,
27. **LCFZ** – (*Laser-beam criticalflight zone*) je zona letenja kritična od laserskih zraka,
28. **LFFZ** – (*Laser-beam freeflight zone*) je zona letenja slobodna od laserskih zraka,
29. **LOC** – (*Localizer*) Lokalajzer-usmjerivač je radio navigaciona oprema po pravcu u zoni slijetanja,
30. **LSFZ** – (*Laser-beam sensitiveflight zone*) je zona letjenja osjetljiva zbog laserskih zraka,
31. **m** – (*metre*) metar je oznaka osnovne mjerne jedinice za dužinu, visinu i širinu,
32. **max** – (*Maximum*) je najveći,
33. **MLS** – (*Microwave Landing System*) je mikrotalasni sistem za instrumentalno slijetanje,
34. **mm** – (*Milimetre*) milimetar je oznaka mjerne jedinice za dužinu, visinu i širinu,
35. **MM** – (*Middlemarker*) je srednji marker,
36. **mnm** – (*Minimum*) minimum,
37. **MN** – (*Meganewton*) meganjutn je oznaka mjerne jedinice za silu,
38. **MSL** – (*Meansealevel*) je srednji nivo visine morske površine,
39. **NM** – (*Nautical mile*) nautička milja je oznaka mjerne jedinice za daljinu,
40. **NR** – (*Number*) je broj,
41. **NU** – (*Notusable*) je van upotrebe,
42. **OCA/H** – (*Obstacle clearance altitude/height*) je visina nadvišavanja prepreka,
43. **OFZ** – (*Obstacle free zone*) je zona bez prepreka,
44. **OLS** – (*Obstacle limitation surface*) je površina za kontrolu postavljanja/izgradnje prepreka,
45. **OM** – (*Outer marker*) je spoljašnji marker,
46. **OMGV** – (*Outer maingear wheelspan*) je raspon točkova spoljnog glavnog trapa,
47. **PAPI** – (*Precision approach path*) je svjetlosni pokazivač ugla prilaženja pragu piste,
48. **PCN** – (*Pavement classification number*) je klasifikacioni broj kolovoza,
49. **PCR** – (*Pavement classification rating*) je klasifikacioni rejting kolovoza,
50. **RCLL** – (*Runway centre line light*) su svijetla centralne linije poletno-sletne staze,
51. **REDL** – (*Runway edge light*) su svijetla ivice poletno-sletne staze,
52. **RCAM** – (*Runway condition assessment matrix*) je matrica za procjenu stanja poletno-sletne staze,
53. **RCR** – (*Runwayconditionreport*) je izvještaj o stanju poletno-sletne staze,
54. **RENL** – (*Runwayendlight*) su svijetla kraja poletno-sletne staze,
55. **RESA** – (*Runway and safety area*) je sigurnosna površina kraja poletno-sletne staze,
56. **RVR** – (*Runway visual range*) je horizontalna vidljivost duž poletno-sletne staze,
57. **RWYCC** – (*Runway condition code*) kod stanja poletno-sletne staze,
58. **STOL** – (*ShortTake-offand Landing*) je kratko polijetanje i slijetanje,
59. **TODA** – (*Take-off distance available*) je raspoloživa dužina za polijetanje,
60. **TORA** – (*Take-off run available*) je raspoloživa dužina za zalet,
61. **TDZ** – (*Touchdown zone*) je zona dodira,
62. **THR** – (*threshold*) je prag,
63. **TWR** – (*Aerodrome controltower*) je aerodromski kontrolni toranj,
64. **TWY** – (*Taxiway*) je rulna staza,
65. **VFR** – (*Visual flights rules*) su pravila vizuelnog letenja,
66. **VMC** – (*Visual meteorological conditions*) su vizuelni vremenski uslovi,
67. **VOR** – (*Veryhigh frequency omnidirectional radio range*) je svesmjerni radio-far vrlo velike učestalosti,
68. **WHMP** – (*Wildlife hazard managemen tprogramme*) je program za upravljanje rizicima od divljih životinja,
69. **WIP** – (*Work in progress*) je oznaka za radove u toku.“

Član 2

U Prilogu 1 tački 1.3 podtač. 1.3.2 i 1.3.3. mijenjaju se i glase:

„1.3.2) Za aerodrome opremljene navigacionim sistemom za instrumentalni neprecizni prilaz, obavezno je da se sa tačnošću od $\pm 0,5$ m izmjeri i u AIP-u objavi nadmorska visina i undulacija geoida za svaki prag poletno-sletne staze (*threshold*), dok je za kraj poletno-sletne staze (*runway end*), kao i za sve bitne visoke i niske međutačke promjene nagiba duž poletno-sletne staze potrebno da se sa tačnošću od $\pm 0,5$ m izmjeri i u AIP-u objavi nadmorska visina.

1.3.3) Za aerodrome opremljene navigacionim sistemom za instrumentalni precizni prilaz, obavezno je da se sa tačnošću od $\pm 0,25$ m izmjeri i u AIP-u objavi nadmorska visina i undulacija geoida za svaki prag poletno-sletne staze (*threshold*), dok je za kraj poletno-sletne staze (*runway end*) i za najvišu tačku područja dodira (*touchdown zone*) potrebno da se sa tačnošću od $\pm 0,25$ m izmjeri i u AIP-u objavi nadmorska visina“

U tački 1.5 podtačka 1.5.3 mijenja se i glasi:

„1.5.3) Operator aerodroma je obavezan da izmjeri najveću nadmorsku visinu i geografske koordinate, izražene u stepenima, minutima, sekundama i desetinkama sekunde, i da iste objavi u AIP-u za:

- a) prepreke u prostoru u zoni 2 (područje unutar granica aerodroma),
- b) prepreke u prostoru u zoni 3 (područje unutar granica aerodroma).

Ako su prepreke u prostoru (u zonama 2 i 3) označene, obavezno je u AIP-u objaviti vrstu oznaka i tip rasvjete tih prepreka.“

Tačka 1.6 mijenja se i glasi:

„1.6) Nosivost kolovozne konstrukcije

1.6.1) Operator aerodroma je obavezan da izmjeri i u Zborniku vazduhoplovnih informacija (AIP) objavi podatke o nosivosti kolovoza.

1.6.2) Nosivost kolovoza na platformi, namijenjenog za vazduhoplov mase veće od 5.700 kg mora da se:

- a) proračuna korišćenjem ACR-PCR metode, tj. klasifikacioni rejting vazduhoplova (*Aircraft Classification Rating*) – klasifikacioni rejting kolovoza (*Pavement Classification Rating*), i
- b) prikaže tako da sadrži sljedeće podatke:
  - klasifikacioni rejting kolovoza (PCR) i numeričku vrijednost,
  - vrstu kolovozne konstrukcije,
  - kategoriju nosivosti posteljice kolovoza,
  - najveću dozvoljenu kategoriju pritiska u gumama ili najveću dozvoljenu vrijednost pritiska u gumama, kao i
  - metodu procjene.

1.6.3) Klasifikacioni rejting kolovoza (PCR) izražava se sa tačnošću od jedne desetine cijelog broja, a podrazumijeva da je na kolovozu potpuno sigurno kretanje onog vazduhoplova kojem je vrijednost (njegovog) klasifikacionog rejtinga (ACR) jednaka ili manja od vrijednosti klasifikacionog rejtinga kolovoza (PCR), bez obzira na:

- a) ograničenja vrijednosti pritiska u gumama točkova vazduhoplova, ili
- b) ukupnu masu (s putnicima i teretom) vazduhoplova tog klasifikacionog rejtinga (ACR).

1.6.4) Ako nosivost kolovoza podliježe značajnim promjenama s obzirom na godišnja doba (ljetno – zima), operator aerodroma je obavezan da izmjeri i objavi vrijednost klasifikacionog rejtinga kolovoza (PCR) posebno za:

- a) ljetni period, i (posebno za)
- b) zimski period.

1.6.5) U postupku definisanja klasifikacionog rejtinga vazduhoplova i klasifikacionog rejtinga kolovoza (ACR-PCR) zasnovanog na:

- a) kategoriji nosivosti posteljice kolovoza , i
- b) najvećoj dozvoljenoj kategoriji pritiska u gumama (točkova vazduhoplova), pri čemu se razlikuju dva tipa kolovoza:
  - a) kruta kolovozna konstrukcija, i
  - b) fleksibilna kolovozna konstrukcija,
 obavezno je korišćenje sljedećih kodova:

a) Tip kolovoza	Kod
Kruta kolovozna konstrukcija	R
Fleksibilna kolovozna konstrukcija	F

1.6.6) Ako je konstrukcija kolovoza složena ili nestandardna, obavezno je tu karakteristiku posebno istaći i objaviti na sljedeći način:

a) Kategorija nosivosti posteljice	Kod
Visoka kategorija nosivosti: sa modulom elastičnosti $E = 200$ MPa, kao i sve vrijednosti E jednake ili iznad 150 MPa, za krute i fleksibilne kolovzne konstrukcije	A
Srednja kategorija nosivosti:	B

sa modulom elastičnosti E = 120 MPa, kao i sve vrijednosti E jednake ili iznad 100 MPa i manje od 150 MPa, za krute i fleksibilne kolovozne konstrukcije	
--	--

b) Kategorija nosivosti posteljice	Kod
Niska kategorija nosivosti: Sa modulom elastičnosti E = 80 MPa, kao i sve vrijednosti E jednake ili iznad 60 MPa i manje od 100 MPa, za krute i fleksibilne kolovozne konstrukcije	C
Vrlo niska kategorija nosivosti: sa modulom elastičnosti E = 50 MPa, kao i sve vrijednosti E manje od 60 MPa	D

c) Najveća dozvoljena kategorija pritiska u gumama točkova vazduhoplova	Kod
Neograničena: bez ograničenja pritiska	W
Visoka: pritisak ograničen na 1,75 MPa	X
Srednja: pritisak ograničen na 1,25 MPa	Y
Niska: pritisak ograničen na 0,50 MPa	Z

d) Metoda procjene	Kod
Tehnička procjena: podrazumijeva posebno ispitivanje i proračune osnovnih karakteristika kolovozne konstrukcije i tipove vazduhoplova za čiju je upotrebu kolovozna konstrukcija namijenjena	T
Iskusna procjena s obzirom na karakteristike vazduhoplova: podrazumijeva znanje zasnovano na iskustvu o dovoljnoj nosivosti kolovoza, s obzirom na karakteristike vazduhoplova za koje je isti namijenjen.	U

1.6.7) Ispravan način prikazivanja proračunatih vrijednosti nosivosti kolovoza, korišćenjem kodova opisanih u podtački 1.6.5 ove tačke, dat je u sljedeća dva primjera:

a) primjer 1.

Proračunata vrijednost nosivosti kolovozne konstrukcije PCR = 760; (R) kruta kolovozna konstrukcija; (B) posteljica srednje kategorije nosivosti; (W) nema ograničenja pritiska u gumama točkova vazduhoplova; (T) inženjerska procjena	PCR 760/R/B/W/T
---	-----------------

b) primjer 2.

Proračunata vrijednost nosivosti kolovozne konstrukcije, PCR = 550; (F) fleksibilna kolovozna konstrukcija; (A) Posteljica visoke kategorije nosivosti; (Y) Najveći dozvoljeni pritisak u gumama točkova vazduhoplova iznosi 1,25 MPa; (U) Iskusna procjena	PCR 550/F/A/Y/U Napomena: Složena konstrukcija kolovoza
---	--

1.6.8) U slučaju kada je pod određenim uslovima dozvoljena upotreba kolovoza za vazduhoplove kod kojih je klasifikacioni rejting (ACR) veći od klasifikacionog rejtinga kolovoza (PCR), operator aerodroma je obavezan da definiše i objavi:

- uslove pod kojima je dozvoljeno preopterećenje kolovozne konstrukcije, kao i
- najveći klasifikacioni rejting vazduhoplova (ACR) za koji je dozvoljeno preopterećenje.

1.6.9) Nosivost kolovozne konstrukcije na platformi namijenjenoj za vazduhoplove mase jednake ili manje od 5.700 kg, je izražena i objavljena tako da sadrži sljedeće podatke:

- najveća dozvoljena masa vazduhoplova i
  - najveći dozvoljeni pritisak u gumama točkova vazduhoplova.
- Na primjer: 4.800 kg/0,60 MPa.“

Član 3

U Prilogu 2 tački 2.10 podtačka 2.10.4 mijenja se i glasi:

„2.10.4) *Nepokretni objekti na osnovnoj stazi poletno-sletne staze:* Osim vizuelnih pomagala potrebnih za vazduhoplovnu navigaciju ili objekata koji moraju da budu postavljeni na osnovnu stazu poletno-sletne staze izrađenih tako da ispunjavaju relevantne zahtjeve lomljivosti definisane u Poglavlju 5 ovog Pravilnika, na osnovnoj stazi poletno-sletne staze sa preciznim prilazom nijesu dozvoljeni nikakvi nepokretni objekti poravnati sa donjim granicama unutrašnje prelazne površine.“

Podtačka 2.10.5 mijenja se i glasi:

„2.10.5) *Pokretni objekti na osnovnoj stazi poletno-sletne staze:* Tokom slijetanja ili polijetanja vazduhoplova, na osnovnoj stazi poletno-sletne staze sa preciznim prilazom nijesu dozvoljeni nikakvi pokretni objekti, osim objekata neophodnih sa sigurno kretanje vazduhoplova.“

Poslije podtačke 2.10.5 dodaje se nova podtačka koja glasi:

„2.10.5.a) Objekat koji se nalazi unutar osnovne staze poletno-sletne staze a koji može ugroziti vazduhoplove, smatra se preprekom i treba ga, ukoliko je to moguće, ukloniti.“

Podtačka 2.10.6 mijenja se i glasi:

„2.10.6) Zbog mogućeg izlijetanja vazduhoplova sa poletno-sletne staze, površina osnovne staze biće poravnata i u ravni sa kolovozom:

- a) poletno-sletne staze, ili
- b) ramena poletno-sletne staze, ili
- c) staze za zaustavljanje.“

U tački 2.12 poslije podtačke 2.12.3 dodaje se nova podtačka koja glasi:

„2.12.4) Predpolje se prostire bočno sa obje strane produžene centralne linije poletno-sletne staze, i to u rasponu od:

- a) 75 m za instrumentalne poletno-sletne staze, i
- b) polovine širine osnovne staze neinstrumentalne poletno-sletne staze.“

U tački 2.17 podtačka 2.17.6 mijenja se i glasi:

„2.17.6) U slučaju kada je riječ o poletno-sletnoj stazi opremljenoj sistemom za instrumentalni precizni prilaz, udaljenost između centralne linije poletno-sletne staze i:

- a) površine za čekanje, ili
  - b) pozicije za čekanje na rulnoj stazi ispred ukrštanja sa poletno-sletnom stazom, ili
  - c) pozicije za čekanje na servisnoj saobraćajnici ispred ukrštanja sa poletno-sletnom stazom ili rulnom stazom, ili
  - d) pozicije za čekanja na saobraćajnici ispred ukrštanja sa poletno-sletnom stazom,
- mora da bude takva da vazduhoplov ili vozilo zaustavljeni na poziciji za čekanje ne ometaju ispravno funkcionisanje radio navigacionih uređaja ili ne prodiru unutrašnju prelaznu površinu.“

Tabela 3-6 mijenja se i glasi:

„Tabela 3-6. Najmanja udaljenost od centralne linije (ose) poletno-sletne staze do površine za čekanje, ili pozicije čekanja na poletno-sletnoj stazi, ili pozicije čekanja na saobraćajnici

Prilaz poletno-sletnoj stazi	KODNI BROJ			
	1	2	3	4
neinstrumentalni	30 m	40 m	75 m	75 m
Instrumentalni neprecizan prilaz	40 m	40 m	75 m	75 m
Instrumentalni precizni prilaz kategorije I	60 m ^(b)	60 m ^(b)	90 m ^{a),(b)}	90 m ^{(a),(b)}
Instrumentalni precizni prilaz kategorija II i III	-	-	90 m ^{(a),(b)}	90 m ^{(a),(b)}
poletno-sletna staza za polijetanje	30 m	40 m	75 m	75 m

(a) Ako je površina za čekanje, pozicija za čekanje ili pozicija za čekanje na saobraćajnici postavljena na nižoj nadmorskoj visini u odnosu na nadmorsku visinu praga, udaljenost od centralne linije poletno-sletne staze može da bude manja za 5 m na svaki metar za koji je površina ili pozicija za čekanje na nižoj nadmorskoj visini od praga, uz uslov da ne zadire u unutrašnju prelaznu površinu.

(b) Ako je zbog tehničkih karakteristika postavljenih navigacionih uređaja ova udaljenost nedovoljna, mora da se poveća u cilju onemogućavanja ometanja radio navigacionih uređaja, posebno uređaja za putanju slijetanja (*glidepath*) i lociranje (*localizer*).

”

Član 4

U Prilogu 3 tačka 3.16 poslije podtačke 3.16.4 dodaje se nova podtačka koja glasi:

„3.16.5 Operativne karakteristike vazduhoplova za koje je poletno-sletna staza namijenjena treba da budu razmotrene kako bi se utvrdilo da li je poželjno smanjiti nagib iz tabele 4-2 ove tačke kada su u pitanju kritični uslovi u kojima se izvode operacije. Ako je definisani nagib smanjen, treba biti urađeno odgovarajuće korigovanje dužine odletne površine kako bi se uspostavila zaštita do visine od 300m.“

Član 5

U Prilogu 4 tački 4.16 podtačka 4.16.3 mijenja se i glasi:

„4.16.3) Najmanja udaljenost između:

- a) oznake međupozicije za čekanje izvedene na izlaznoj granici udaljene površine za uklanjanje i sprječavanje stvaranja leda, i
  - b) centralne linije pridružene rulne staze,
- mora da bude u skladu sa udaljenostima istaknutim u Tabeli 3-4, koloni 11 ovog Pravilnika.“

U tački 4.32 podtačka 4.32.1 mijenja se i glasi:

„4.32.1 Sistem jednostavne prilazne rasvjete, kakav je opisan u podtački 4.32.5 ove tačke, se postavlja za poletno-sletne staze opremljene sistemom za neprecizni instrumentalni prilaz, gdje je to fizički izvodljivo, osim kada se poletno-sletna staza upotrebljava u uslovima dobre vidljivosti ili kada je obezbijeđeno dovoljno navođenje drugim vizuelnim sredstvima.

U tački 4.47 podtačka 4.47.2 mijenja se i glasi:

„4.47.2) Sistem svjetala rampe za zaustavljanje postavlja se na svakoj poziciji za čekanje pred ulaz na poletno-sletnu stazu koja se koristi u uslovima horizontalne vidljivosti duž poletno-sletne staze manje od 550 m, osim kada su u primjeni:

a) odgovarajuća sredstva i postupci za pomoć koji pomažu u sprječavanju nehotičnog upada neovlašćenog saobraćaja na poletno-sletnu stazu, ili

b) operativni postupci kojima se u uslovima horizontalne vidljivosti duž poletno-sletne staze manje od 550 m ograničava broj:

– vazduhoplova na manevarskoj površini na samo jedan istovremeno, i

– vozila na manevarskoj površini na potreban minimum.“

Podtačka 4.47.3 briše se.

U tački 4.50 poslije podtačke 4.50.3 dodaju se dvije nove podtačke koje glase:

„4.50.3a) Sistem sigurnosnih svjetala poletno-sletne staze konfiguracije B ne smije biti postavljen uz rampu za zaustavljanje.

4.50.3b) U slučajevima postojanja više od jedne pozicije za čekanje ispred ukrštanja sa poletno-sletnom stazom ili rulnom stazom, samo će sistem sigurnosnih svjetala poletno-sletne staze povezan sa pozicijom za čekanje u upotrebi biti osvijetljen.“

Podtač. 4.50.4 i 4.50.5 mijenjaju se i glase:

„4.50.4) Sistem sigurnosnih svjetala poletno-sletne staze konfiguracije A postavlja se sa svake strane rulne staze na strani za čekanje oznake pozicije za čekanje.

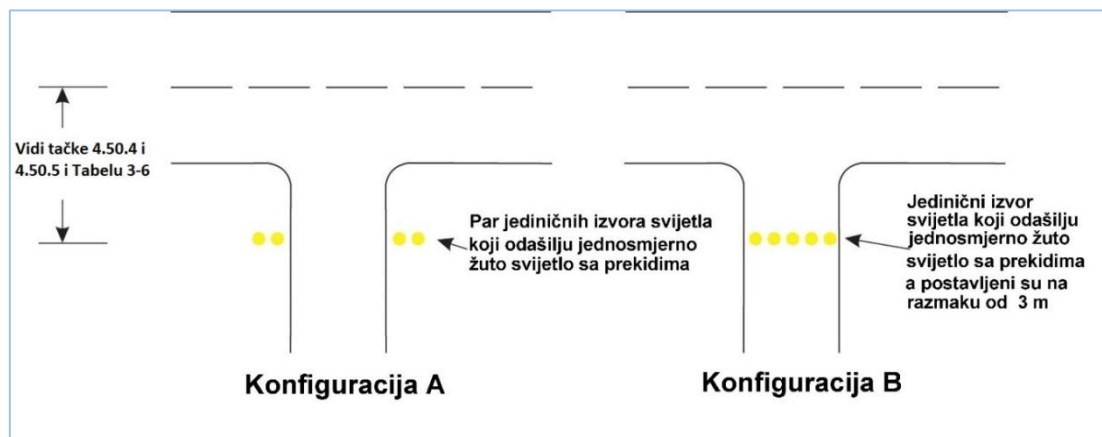
4.50.5) Sistem sigurnosnih svjetala poletno-sletne staze konfiguracije B postavlja se u kolovoznoj konstrukciji rulne staze na strani za čekanje oznake pozicije za čekanje.“

Podtačka 4.50.8 mijenja se i glasi:

„4.50.8) Snop svjetlosti koji odašilju jedinični izvori sistema sigurnosnih svjetala poletno-sletne staze, mora da bude jednosmjernan i žute boje u pravcu približavanja poziciji za čekanje.“

Slika 5-30 zamjenjuje se slikom:

„

Slika 5-30. Sistem sigurnosnih svjetala poletno-sletne staze“

U tački 4.55a podtačka 4.55a.2 mijenja se i glasi:

„4.55a.2) Svjetla centralne linije rulne staze koja se nalaze iza rampe za zabranu ulaska, gledajući u pravcu poletno-sletne staze, ne smiju biti vidljiva gledajući sa rulne staze.“

Poslije potačke 4.55a.2 dodaju se dvije nove podtačke koje glase:

„4.55a.3) Rampa za zabranu ulaska se nalazi na kolovoznoj konstrukciji rulne staze na kraju rulne staze samo za izlazak, gdje je poželjno spriječiti ulazak na rulnu stazu u pogrešnom pravcu.

4.55a.4) Rampa za zabranu ulaska se postavlja sa znakom za zabranu ulaska ili/i oznakom za zabranu ulaska.“

U tački 4.56 Tabela 5-5 mijenja se i glasi:

„Tabela 5-5. Udaljenost postavljenih znaka namijenjenih navođenju vazduhoplova u vožnji po tlu, uključujući i znake izlaza sa poletno-sletne staze

Kodni broj	Legenda	Visina znaka (mm)		Normalna udaljenost od ivice kolovozne konstrukcije rulne staze do bliže ivice znaka	Normalna udaljenost od ivice kolovozne konstrukcije poletno-sletne staze do bliže ivice znaka
		Panel (min.)	Visina postavljenog znaka (maks.)		
1 ili 2	200	300	700	5 – 11 m	3 – 10 m
1 ili 2	300	450	900	5 – 11 m	3 – 10 m
3 ili 4	300	450	900	11 – 21 m	8 – 15 m
3 ili 4	400	600	1.100	11 – 21 m	8 – 15 m

„

U tački 4.57 podtačka 4.57.6 mijenja se i glasi:

„4.57.6) Uz horizontalnu oznaku pozicije za čekanje oblika „A“ (Slika 5-6), postavljenu na poziciji za čekanje uspostavljenoj u skladu sa tačkom 2.17 podtačkom 2.17.3, postavlja se i znak pozicije za čekanje.“

Podtačka 4.57.11 mijenja se i glasi:

„4.57.11) Znak pozicije za čekanje postavlja se sa obje strane pozicije za čekanje uspostavljene u skladu sa tačkom 2.17 podtačkom 2.17.3, licem u smjeru prilaza površini ograničenja prepreka ili kritičnom/osjetljivom području ILS/MLS sistema, u odnosu na to šta je odgovarajuće.“

Podtačka 4.57.18 mijenja se i glasi:

„4.57.18) Natpis na znaku pozicije za čekanje postavljen kod pozicije za čekanje, uspostavljene u skladu sa tačkom 2.17 podtačkom 2.17.3, sastoji se od oznake rulne staze i oznake poletno-sletne staze.“

U tački 4.58 podtačka 4.58.30 mijenja se i glasi:

„4.58.30) Informativni znak rulne staze je jedinstven (upotrebljava se samo jednom) na aerodromu, i sastoji se od:

- jednog ili dva slova, ili
- kombinacije jednog ili dva slova i odgovarajućeg broja.“

Poslije podtačke 4.58.30 dodaju se dvije nove podtačke koje glase:

„4.58.30a) Prilikom označavanja rulnih staza, upotreba riječi poput „unutrašnje“ i „spoljne“ se izbjegava kada je to moguće.

4.58.30b) Prilikom označavanja rulnih staza, upotreba slova I, O i X nije dozvoljena kako bi se izbjegla mogućnost zabune sa brojevima 1 i 0 i oznakom zatvoreno.“

Naziv tačke 4.61 i tačka 4.61 mijenjaju se i glase:

„4.61) Saobraćajni znaci i oznake za drumski saobraćaj

4.61.1) Na svim ukrštanjima saobraćajnice sa poletno-sletnom stazom postavlja se znak mjesta čekanja na saobraćajnici.

4.61.2) Znak mjesta čekanja na saobraćajnici postavlja se na mjestu čekanja, 1,5 m od lijeve ili desne ivice saobraćajnice, zavisi koje je odgovarajuće, u skladu sa lokalnim saobraćajnim pravilima.

4.61.3) Znak mjesta čekanja na saobraćajnici sastoji se od bijelog natpisa na crvenoj pozadini.

4.61.4) Natpis na znaku mjesta čekanja na saobraćajnici sastavljen je na crnogorskom jeziku i u skladu s lokalnim saobraćajnim pravilima, a uključuje sljedeće:

- naredbu za zaustavljanje, i
- kada je to primjereno:
  - zahtjev za dobijanje odobrenja kontrole letenja, i
  - oznaku lokacije.

4.61.5) Znak mjesta čekanja na saobraćajnici, namijenjen za upotrebu noću:

- izrađuje se od retroreflektivnog materijala, ili
- mora da bude osvijetljen.

4.61.6) Ukoliko se na aerodromu koriste saobraćajni znaci I oznake za drumski saobraćaj motornih vozila, isti treba da budu u skladu sa važećim lokalnim saobraćajnim pravilima.“

Član 6

U Prilogu 5 tački 5.4 podtač. 5.4.3 i 5.4.4 mijenjaju se i glase:

„5.4.3) Izdignuta aeronautička svjetla u sklopu operativnih površina moraju da budu označena na način da budu uočljiva danju. Svjetla za označavanje prepreka se ne postavljaju na izdignutim svjetlima na zemlji, ili na znacima postavljenim u sklopu manevarskih površina.

5.4.4) Svi objekti kod kojih je udaljenost od:

a) centralne linije rulne staze,

b) rulne staze na platformi, ili

c) rulne staze do parkirnog mjesta,

u skladu sa vrijednostima istaknutim u Tabeli 3-4, koloni 11 ili 12, moraju da budu:

- označeni i

- osvijetljeni ukoliko se rulna staza, rulna staza na platformi ili rulna staza do parkirnog mjesta, koriste noću.“

Podtačka 5.4.5 briše se.

Član 7

U prilogu 7 tabele 8-1 mijenjaju se i glase:

„Tabela 8-1. Zahtjevi za sekundarne izvore napajanja

Poletno-sletna staza	Sistemi rasvjete priključeni na sekundarni izvor električne energije	Najveći vremenski razmak u kojem sistemi moraju da se uključe
Neinstrumentalna poletno-sletna staza	Svjetlosni pokazivači nagiba prilaza ^a	
	Ivica poletno-sletne staze ^b	Vidi 7.1.6, 7.1.7 i 7.2.4
	Prag poletno-sletne staze ^b	
	Kraj poletno-sletne staze ^b	
	Prepreke ^a	
Poletno-sletna staza za instrumentalni neprecizni prilaz	Sistem prilazne rasvjete ^{a,d}	15 sekundi
	Svjetlosni pokazivači nagiba prilaza, ^d	15 sekundi
	Ivica poletno-sletne staze ^d	15 sekundi
	Prag poletno-sletne staze ^d	15 sekundi
	Kraj poletno-sletne staze	15 sekundi
	Prepreke ^a	15 sekundi
Poletno-sletna staza za instrumentalni precizni prilaz kat.I	Sistem prilazne rasvjete	15 sekundi
	Ivica poletno-sletne staze ^d	15 sekundi
	Svjetlosni pokazivači nagiba prilaza, ^{a,d}	15 sekundi
	Svjetlosni pokazivači nagiba prilaza, ^{a,d}	15 sekundi
	Prag poletno-sletne staze	15 sekundi
	Kraj poletno-sletne staze ^d	15 sekundi
	Neophodna rulna staza ^a	15 sekundi
	Prepreke	15 sekundi

Tabela 8-1. Zahtjevi za sekundarne izvore napajanja (nastavak)

Poletno-sletna staza	Sistemi rasvjete priključeni na sekundarni izvor električne energije	Najveći vremenski razmak u kojem sistemi moraju da se uključe
Poletno-sletna staza za instrumentalni precizni prilaz kat. II/III	Unutrašnjih 300 m sistema prilazne rasvjete	1 sekunda
	Drugi djelovi sistema prilazne rasvjete	15 sekundi
	Prepreka ^a	15 sekundi
	Ivica poletno-sletne staze	15 sekundi
	Prag poletno-sletne staze	1 sekunda
	Kraj poletno-sletne staze	1 sekunda
	Centralna linija poletno-sletne staze	1 sekunda
	Područje dodira poletno-sletne staze	1 sekunda
	Sve rampe za zaustavljanje	1 sekunda
	Neophodna rulna staza	15 sekundi
Staza za polijetanje u uslovima horizontalne	Ivica poletno-sletne staze	15 sekundi ^c
	Kraj poletno-sletne staze	1 sekunda

vidljivosti duž poletno-sletne staze manje od 800 m	Centralna linija poletno-sletne staze	1 sekunda
	Sve rampe za zaustavljanje	1 sekunda
	Neophodna rulna staza ^a	15 sekundi
	Prepreka ^a	15 sekundi

- Snabdjeveno sekundarnim napajanjem kad je njihov rad potreban za sigurnost operacija vazduhoplova.
- Vidi tačku 4.30) u pogledu korišćenja rasvjete za slučaj događaja koji ugrožava sigurnost (*emergency lighting*).
- 1 (jedna) sekunda gdje nije obezbijeđen sistem rasvjete centralne linije poletno-sletne staze.
- 1 (jedna) sekunda gdje su prilazne putanje vazduhoplova iznad opasnog i vrlo strmog terena.“

Član 8

U Prilogu 8 tački 8.7 podtač. 8.7.1 i 8.7.2 mijenjanju se i glase:

„8.7.1) Nikakva oprema ili instalacije ne smiju da se postave na:

- osnovnu stazu poletno-sletne staze,
- sigurnosnu površinu kraja poletno-sletne staze,
- osnovnu stazu rulne staze,
- ili unutar udaljenosti navedenih u Tabeli 3-4, koloni 11, ukoliko bi to dovelo vazduhoplov u opasnost; ili
- na predpolju, ukoliko bi to dovelo u opasnost vazduhoplov u vazduhu, osim ako funkcija objekata zahtijeva da budu postavljeni, zbog navigacionih potreba ili sigurnosti vazduhoplova.“

8.7.2) Sva oprema ili instalacije koje su potrebne za navigacione potrebe ili za sigurnost vazduhoplova a koje moraju da budu smještene:

- na dijelu osnovne staze poletno-sletne staze unutar:
  - 75 m od centralne linije poletno-sletne staze kodnoga broja 3 ili 4, ili
  - 45 m od centralne linije poletno-sletne staze kodnoga broja 1 ili 2; ili
- na sigurnosnoj površini kraja poletno-sletne staze, osnovnoj stazi rulne staze ili unutar udaljenosti navedenih u Tabeli 3-4; ili
- c) na predpolju, a koji bi doveli u opasnost vazduhoplov u vazduhu; moraju da budu lomljivi i postavljeni što je niže moguće.“

Podtačka 8.7.4 mijenja se i glasi:

„8.7.4) Sva oprema ili instalacije potrebni za navigacione svrhe ili za sigurnost vazduhoplova, koji moraju da budu smješteni na ili u blizini osnovne staze poletno-sletne staze opremljene sistemom za instrumentalni precizni prilaz kategorije I, II ili III i koji:

- su postavljeni unutar 240 m od kraja osnovne staze, te unutar:
  - 60 m od produžene centralne linije poletno-sletne staze kodnoga broja 3 ili 4, ili
  - 45 m od produžene centralne linije poletno-sletne staze kodnoga broja 1 ili 2; ili koji
- b) prodiru u unutrašnju prilaznu površinu, unutrašnju prelaznu površinu ili površinu prekinutog slijetanja; moraju da budu lomljivi i postavljeni što je niže moguće.“

U tački 8.9 poslije podtačke 8.9.5 dodaje se nova podtačka koja glasi:

„8.9.6) Kada aerodromska kontrola letenja ne učestvuje u upravljanju platformom, moraju se uspostaviti procedure kako bi se osigurao uredan prelazak vođenja vazduhoplova između jedinice za upravljanje platformom i aerodromske kontrole letenja.“

Član 9

U Dodatku 4 tačka D.4.1 i pripadajuća bilješka mijenjanju se i glase:

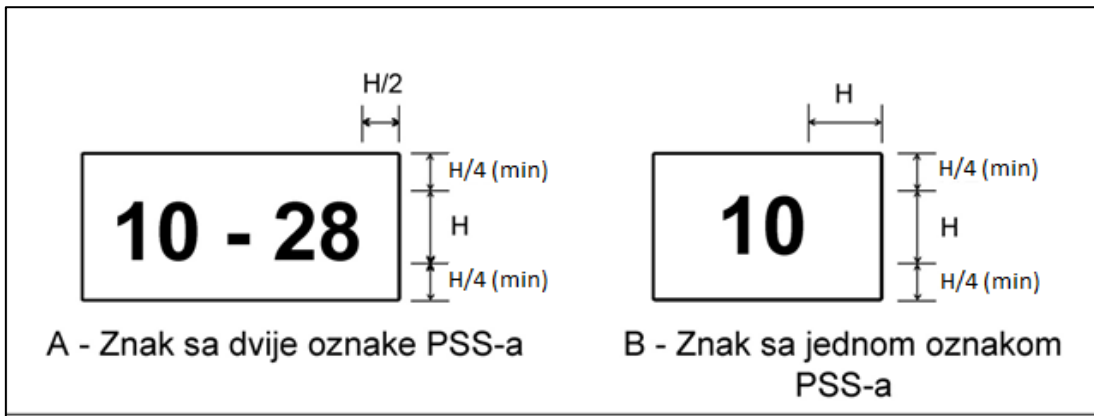
„D.4.10. Visina prednje strane znaka mora da bude sljedeća:

Visina legende	Visina prednje strane znaka (min)
200 mm	300 mm
300 mm	450 mm
400 mm	600 mm

„Bilješka. – U slučajevima kada se znak lokacije rulne staze postavlja zajedno sa znakom oznake poletno-sletne staze veličina znaka (slova) mora da odgovara veličini definisanoj za znake naredbe.“

Slika A4.-3 mijenja se i glasi:

”

Slika A4.-3. Dimenzije znaka“

Član 10

U Dodatku 8 naziv tačke D.8.19 mijenja se i glasi:

„D.8.19. Metoda za izvještavanje o čvrstoći kolovoza ACR-PCR“

U tački D.8.19 podtački D.8.19.1 podpodtačka D.8.19.1.1 mijenja se i glasi:

„D.8.19.1.1. Do preopterećenja kolovoza može da dođe zbog prevelikih tereta i/ili zbog znatno povećane stope primjene. Tereti veći od određenog (projektovanog ili procijenjenog) tereta skraćuju životni vijek, dok ga manji tereti produžavaju. Izuzevši velika preopterećenja, prema svojem strukturalnom ponašanju kolovozi nisu podložni određenom graničnom teretu iznad kojeg iznenada ili katastrofalno popuste. Ponašanje je takvo da kolovoz može da podnese određeni definisani teret očekivani broj puta tokom svojega životnog vijeka. Shodno tome, povremeno manje preopterećenje je prihvatljivo kada je svrsishodno, i ima za posljedicu samo ograničeno smanjenje očekivanog životnog vijeka kolovoza i relativno malo ubrzanje propadanja kolovoza. Za one operacije u kojima nivo preopterećenja i/ili učestalost korišćenja ne opravdavaju sprovođenje detaljne analize, predlažu se sljedeći kriterijumi:

- a) za krute i fleksibilne kolovoze, povremena kretanja vazduhoplova ACR-a koji ne prelazi 10% iznad prijavljenog PCR-a ne bi trebala da nepovoljno utiču na kolovoz;
- b) godišnji broj kretanja uz preopterećenje ne bi trebalo da premašuje približno 5% ukupnih godišnjih kretanja, isključujući lake vazduhoplove.“

Naziv podtačke i podtačka D.8.19.2 mijenjaju se i glase:

„D.8.19.2. ACR-ovi za nekoliko tipova vazduhoplova

Iz praktičnih razloga, na internet stranici ICAO-a dostupan je namijenski softver za proračun klasifikacionog rejtinga vazduhoplova u odnosu na masu na krutim i fleksibilnim kolovoznim konstrukcijama za četiri standardne kategorije nosivosti posteljice prikazane u tački 1.6 iz Priloga 1 ovog pravilnika.“

Član 11

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Odredbe tačke 1.6 Priloga 1 ovog pravilnika i odredbe tačke D.8.19 Dodatka 8 ovog pravilnika primjenjivaće se od 28. novembra 2024. godine.

Broj: 01/2-040/20-1897/10
Podgorica, 01.03.2021. godine

Direktor,
Dragan Đurović, s.r.